

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobců: **a) P. L. B., b) H. B., c) Mgr. Z. B., d) E. Č., e) J. Č., f) M. Ď., g) M. G., h) M. Š., i) MUDr. J. T., j) V. T., k) Mgr. et Ing. T. V., l) P. V., m) P. V.**, všech zastoupených Pavlem Uhlem, advokátem se sídlem Kořenského 15, Praha 5, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti nezákonnému zásahu Policie ČR, v řízení o kasační stížnosti žalobců d), e), g), h), i), k) a l) proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 9. 2019, čj. 5 A 131/2017-83,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Dne 10. 6. 2017 v odpoledních hodinách vstoupili žalobci s dalšími osobami do domu na rohu ulic Hybernská a Senovážná č. p. X v Praze, který je ve vlastnictví České republiky a ve správě Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Chtěli tak protestovat proti neefektivnímu využívání budov ve veřejném vlastnictví. Ve večerních hodinách téhož dne zasáhla proti žalobcům Policie České republiky a dům vyklidila.

[2] Žalobci považovali zásah policie za nezákonný a podali proti němu žalobu, kterou městský soud zamítl rozsudkem ze dne 9. 9. 2019. Policie podle něj jednala v mezích své působnosti i pravomoci a zásah ani nebyl nepřiměřený (k tomu soud provedl dokazování videozáznamy ze zásahu). Žalobcům nebylo upřeno právo pořizovat si při zásahu obrazové a zvukové záznamy a rovněž tak nebylo porušeno právo žalobkyně k) na právní pomoc.

II. Kasační řízení

[3] Žalobci (stěžovatelé) podali proti rozsudku městského soudu kasační stížnost (někteří z nich ji vzápětí vzali zpět), v níž namítli v první řadě „*nesprávný referenční rámec posouzení*“. Tím chtějí říci, že po novelizaci soudního řádu správního provedené zákonem č. 303/2011 Sb. již zákon nechrání jen po právu existující stav (bod 43 rozsudku), ale i ty, kteří se dopouštějí *protiprávního* jednání. Jinými slovy, ani proti narušiteli práva nemohou orgány státu postupovat protiprávně. Městský soud však vychází z toho, že stěžovatelé jednali protiprávně, a proto je zásah proti nim nevyhnutelně zákonný.

[4] Městský soud se dopodrobna nezabýval argumenty vztahujícími se k působnosti policie a místo toho odkázal na sérii rozsudků vztahujících se k vyklizení vily Milada. V nich však působnost nebyla předmětem sporu (řešila se jen přiměřenost zásahu), a soud by se jí tedy měl věnovat jako nové otázce právě nyní. Navíc ve vile Milada se policie domnívala (na rozdíl od nynější věci), že hrozí poškození až zničení nemovitosti. V této části je tedy odůvodnění městského soudu relativně nepřezkoumatelné (ve vztahu k žalobní argumentaci).

[5] I kdyby policie měla působnost, chybí jí podle stěžovatelů pravomoc. Sérii kroků, jejichž cílem je vyklidit nemovitost, nelze *ex post* označit jako postup vedoucí k jinému cíli, totiž k zajištění osob podezřelých z přestupku. Obecně platí, že právní nástroje, které slouží k nějakému účelu, nemohou být používány k účelům jiným (čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Jediné, co policie od stěžovatelů potřebovala, bylo zjistit jejich totožnost (jiné úkony vůči nim neprováděla), a to mohla udělat i na místě. Ve skutečnosti je ovšem omezila na osobní svobodě jen proto, aby je dostala z budovy ven. Stěžovatelé nadále zdůrazňují, že policie nemá obecnou pravomoc vyklízet nemovitosti, které jsou neoprávněně užívány.

[6] Stěžovatelce k) byl konečně odepřen přístup k právní pomoci, na kterou má právo každý od okamžiku, kdy je omezen na svobodě. Tohoto práva se může jménem klienta domáhat advokát i v okamžiku, kdy ještě není klientský vztah ustálen. Nemůže obstát ani závěr, že advokát nemohl do vyklízeného domu vstoupit z bezpečnostních důvodů (buď tam bylo bezpečno a mohl tam být i advokát, nebo tam nebylo bezpečno a policie tam neměla stěžovatelku držet).

[7] Žalovaný navrhl zamítnutí kasační stížnosti. Setrval na tom, že postupem stěžovatelů, při němž byla zabráněna nemovitost bez vědomí a vůle vlastníka, nevznikl (jak stěžovatelé tvrdí) čistě soukromoprávní vztah, který by měl být řešen jen prostředky civilního práva. Krom toho i zde šlo nejen o ochranu vlastnických práv, ale i o ochranu majetku. Již před vstupem policie do objektu zde bylo podezření ze spáchání přestupku (či trestného činu) proti majetku. Důvody, pro něž policie použila zákonná opatření za účelem ochrany majetku, se pak dále rozšířily tím, že stěžovatelé neuposlechli výzvu k opuštění budovy. Žalovaný nesouhlasí s tím, jak úzce stěžovatelé vymezili institut zajištění podle § 26 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Zvláště pak zajištění podle § 26 odst. 1 písm. f) má bezpečnostně-preventivní účel.

[8] Stěžovatelé v replice zdůraznili, že spor v této věci se vede o to, kde vede hranice mezi lidskou svobodou a možností státu (držitele monopolu na násilí) do ní zasahovat. Samotná skutečnost, že někdo tuto hranici překročí (třeba proto, aby nastolil diskusi nad touto otázkou), neopravňuje stát k použití moci – k tomu je třeba konkrétního zákonného zmocnění. Obsazení prázdného domu není urgentní problém, a nejsou tu tak důvody pro okamžitou impulzivní intervenci jen kvůli tvrzenému podezření z přestupku. Stěžovatelé upozornili na několik rozhodnutí Ústavního i Nejvyššího správního soudu, která zaujala

pokračování

kritický postoj k otázkám zákonného zmocnění, a tím ztížila státu ochranu jeho legitimních zájmů. Nemá-li policie zmocnění k vyklizení nemovitosti, nelze to nahrazovat hromadným zajištěním osob, které nijak nebrání zjištění své totožnosti. Stěžovatelé zde varovali před morální panikou a před kultem autority státu: i z vyjádření žalovaného je patrné, že vyklizení nesměřovalo ani tak proti samotnému útoku na majetek jako proti jeho aktivistické povaze. K tomu stěžovatelé poukázali i na rozhodování zmíněných dvou soudů ve věci squatu na Cibulce.

III. Právní hodnocení

[9] Kasační stížnost není důvodná.

Obroženi po právu existujícího stavu

[10] Stěžovatelé připisují neúměrně velký význam citaci z rozsudku NSS ve věci ze dne 14. 6. 2007, čj. 5 Aps 2/2007-415, kterou městský soud použil v bodě 43 svého rozsudku („*zásahem... je útok orgánů veřejné moci vůči veřejným subjektivním právům, který ... představuje trvalé obroženi po právu existujícího stavu*“). Tato pasáž totiž nebyla nosným důvodem rozsudku z roku 2007 (k čemuž stěžovatelé sami dospívají) a popravdě nebyla pro rozsudek vůbec důležitá. (NSS jím zrušil usnesení, kterým krajský soud odmítl žalobu proti nezákonnému zásahu, pro nesrozumitelnost, a vůbec nezkoumal povahu zásahu, o jehož nezákonnost byl spor.) Pasáž pochází z nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. III. ÚS 62/95 (v němž šlo o důvěrnost telefonické komunikace mezi vazebně stíhanou osobou a jejím obhájcem), a blíže charakterizuje pojem *jiný zásah orgánu veřejné moci* obsažený v § 72 odst. 1 písm. b) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Pozdější rozhodnutí jak Ústavního soudu samotného, tak správních soudů pak tuto pasáž přebírají bez zvláštních důvodů.

[11] NSS nesouhlasí ani s tím, že by podmínka *po právu existujícího stavu* platila za stavu před rokem 2012 (před novelizací soudního řádu správního provedenou zákonem č. 303/2011 Sb.), kdežto nyní již neplatí. Není ani jasné, na čem by se toto rozlišování zakládalo. Část zákona věnovaná žalobám proti nezákonným zásahům správních orgánů se sice změnila, ovšem ani ve změněných pasážích nelze nalézt oporu pro takovou úvahu, jakou předkládají stěžovatelé. NSS nepochybuje o tom, že veřejná moc musí vůči osobám používat jen zákonné prostředky bez ohledu na to, zda osoby v danou chvíli jednají zákonně, nebo zda zrovna právo porušují. To neplyne z konkrétní textace zákona, ale z ústavních základů demokratického právního státu.

[12] Tato obecná zásada sama o sobě nemůže odpovědět na otázku, zda byl konkrétní zásah vůči stěžovatelům po právu, nebo zda byl nezákonný. Městský soud však neřekl ani výslovně, ani mezi řádky, že se stěžovatelé dopustili zjevně protiprávního jednání, *a proto* je zásah vůči nim nevyhnutelně zákonný. To je jen výklad stěžovatelů, jemuž NSS nedává za pravdu. Městský soud se v této věci zabýval působností a pravomocí policie v konkrétní právní a skutkové situaci a dospěl k závěru, že policie nepochybila. K tomuto závěru pak míří hlavní námitky stěžovatelů.

Působnost policie

[13] Pojem *bezobsažná apologetika*, jímž městský soud označil žalobní argumentaci stěžovatelů k této otázce, je i podle NSS zbytečně expresivní a může přispívat k dojmu, že městský soud bral argumenty stěžovatelů na lehkou váhu. Věcná podstata zdůvodnění městského soudu, i když je poměrně stručná, je však v pořádku.

[14] Stěžovatelé v žalobě rozlišovali mezi majetkem (k jehož ochraně je povolána policie) a vlastnictvím (jehož ochrany se musejí vlastníci domáhat u soudu prostředky civilního práva). Konkrétně uvedli, že „útok na majetek je tak útok na věc a její hodnotu, a nikoli na právo vlastníka jej (ne)užívat“. Okamžitého zásahu policie je podle nich třeba jen v situaci, kdy někdo ničí či poškozuje majetek. Pokud ale osoba odlišná od vlastníka jen užívá předmět jeho vlastnictví, jde o soukromoprávní spor, do nějž by se policie neměla vměšovat.

[15] NSS souhlasí s městským soudem v tom, že správní soudy na spornou otázku již odpověděly. Stěžovatelé zpochybňují působnost policie v reakci na obsazování státních budov, jehož se squatteréi dopouštějí nikoli kvůli životní nutnosti, ale s cílem veřejně reagovat na společensky významnou otázku neúčelného nakládání s veřejným majetkem. Jak městský soud, tak samotný NSS však už daly najevo v rozsudcích ve věci *vily Milada* (NSS zde rozhodl dne 25. 5. 2015 pod čj. 6 As 255/2014-42, č. 3240/2015 Sb. NSS, a na to navázal dne 1. 3. 2017 pod čj. 6 As 256/2016-79), že působnost policie je tu dána. I když v těchto věcech nebyla otázka působnosti policie napadena námitkou a NSS jí nevěnoval významný prostor, jsou jeho závěry jasné:

- „Účastníci akce vnikli bez právního důvodu do nemovitosti, k níž neměli žádné vlastnické, ani od něj odvozené užívací právo (...). Nepochybně tedy je, že policie oprávněně vyzvala účastníky akce k opuštění objektu, neboť se mohla zaštitit ochranou vlastnického práva ...“ (bod 26 rozsudku 6 As 255/2014).
- „Nejvyšší správní soud (...) již ve svém předchozím rozsudku v této věci dospěl k závěru, že policejní zásah v dané věci byl zákonný (...). Mezi úkoly policie patří mimo jiné i ochrana bezpečnosti majetku a veřejného pořádku (§ 2 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky). Při plnění těchto úkolů má policie povinnost vystupovat aktivně, jde o tzv. zásadu iniciativy (§ 10 téhož zákona). Těmto povinnostem policie v daném případě dostála“ (bod 36 rozsudku ve věci 6 As 256/2016).

[16] Podle šestého senátu NSS tak policie ve vile Milada postupovala v mezích své působnosti, protože chránila bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek (§ 2 zákona o Policii ČR). Stěžovatelé v nynější věci spatřují skutkovou odlišnost: policie ve vile Milada totiž chránila objektivní hodnotu majetku a neřešila jeho vlastnictví a otázku, kdo je oprávněn jej užívat – zatímco nyní jen chránila tvrzená vlastnická práva vlastníka objektu. Toto rozlišování je ale podle NSS nepřesvědčivé a je spíše jen otázkou formulace. Ostatně šestý senát ve věci 6 As 255/2014 poukázal na to, že vila byla zchátralá a škody snad bylo možné napáchat jen na její stavební konstrukci. O tom, že by v takto špatném stavu byla budova na Hybernské, není nic známo; naopak šlo zřejmě o majetek zachovalejší, a tedy hodnější ochrany. Stěžovatelé také přehlížejí, že úkol policie chránit bezpečnost majetku úzce souvisí i s úkolem chránit veřejný pořádek – o to více, že akce se odehrávala na frekventovaném místě v centru města a přilákala zájem podporovatelů i kolemjdoucích. Hlavně však nesprávnost argumentace stěžovatelů plyne z toho, že stěžovatelé ostře (a uměle) rozlišují pojmy *vlastnictví* a *majetek*. Pravdu má naopak žalovaný, který upozorňuje na to, že oba pojmy spolu úzce souvisejí.

[17] K ochraně veřejného zájmu (nejobecněji řečeno) na různých úsecích veřejné správy a k sankcionování útoků proti němu slouží přestupková odpovědnost. Skutkové podstaty jak někdejšího zákona o přestupcích (č. 200/1990 Sb.), účinného v době obsazení budovy na Hybernské, tak nyní účinného zákona o některých přestupcích (č. 251/2016 Sb.) zahrnují nejen úmyslné způsobení škody na cizím majetku, případně zničení či poškození věci z takového majetku, ale i *úmyslné neoprávněné užívání cizího majetku* [§ 50 odst. 2 písm. a) zákona o přestupcích, § 8 odst. 1 písm. b) zákona o některých přestupcích]. Takový majetek vždy někomu patří; jeho vlastník

pokračování

má právo jej jak užívat, tak neužívat. (A samotný fakt, že jej neužívá, nedává jiným právo jej užívat místo něj.) Veřejnoprávní ochrana majetku před cizím užíváním tak s sebou současně přináší i ochranu vlastnického práva a oba tyto výsledky nelze dobře oddělit.

[18] Městský soud nepochybil tím, že k otázce působnosti policie odkázal na rozsudky NSS ve věci *vily Milada*, protože skutková odlišnost mezi nimi a nynější věcí není pro tuto otázku významná. Obecně lze se stěžovateli souhlasit v tom, že by soud měl reagovat na výslovné námitky zpochybňující závěr, který byl v dřívějším řízení jen mlčky přijat a nepodložen argumentací. Městský soud však zde – i když stručně – reagoval, a to v bodě 65 svého rozsudku. Zejména je důležitá jeho věta, podle níž stěžovatelé dezinterpretují § 2 zákona o policii, dovozují-li, že policii nepřísluší chránit vlastnictví, pokud jsou k dispozici prostředky civilního práva. Žádné takové omezení z § 2 zákona o policii podle městského soudu neplyne. NSS je téhož názoru a nepokládá za nutné, aby se městský soud podrobně vyjadřoval k úvahám stěžovatelů v bodech 24–28 žaloby (ostatně sami stěžovatelé je označili za „argumentační exkurs“). Důležité je, že podstata právního postoje městského soudu je z rozsudku patrná. Nelze tak mluvit ani o relativní nepřezkoumatelnosti.

Pravomoc policie

[19] Stěžovatelé mají pravdu v tom, že policie nemá obecnou pravomoc vyklízet nemovitosti, které jsou neoprávněně užívány. Zde však o vyklizení nemovitosti nešlo – takové tvrzení neobstojí, neboť je založeno jen na tom, že stěžovatelé se na počátku nacházeli v budově a poté je z ní policie vyvedla. Podstatné pro právní kvalifikaci jednání policie jsou skutkové okolnosti, které k zásahu vedly, a to, jak se zasahujícím policistům navenek jevily. Vnitřní motivace, s níž stěžovatelé do budovy vstoupili, tu naopak není právně důležitá.

[20] Podle § 26 odst. 1 písm. f) zákona o policii je policista oprávněn zajistit osobu přistiženou při jednání, které má znaky přestupku, je-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat anebo mařit řádné objasnění věci. Stěžovatelé uvádějí, že takový postup má být výjimečný, to ale z ničeho neplyne. Postup se má podle soudu užít v těch případech, kdy je naplněna jedna z hypotéz právě citovaného ustanovení, zde *důvodná obava, že osoba přistižená při jednání, které má znaky přestupku, v něm bude pokračovat*. Soud nepřehlédl (ačkoli tím stěžovatelé v kasačním řízení neargumentovali), že odvolací orgán v přestupkovém řízení zrušil rozhodnutí, jímž byli všichni původní žalobci shledáni vinnými jak z přestupku proti majetku (neoprávněného užívání cizího majetku), tak z přestupku proti veřejnému pořádku (neuposlechnutí výzvy policie k opuštění budovy). V rušícím rozhodnutí uvažoval odvolací orgán mj. nad tím, že tu pravděpodobně nebyl naplněn ani materiální znak přestupku, protože šlo spíše o občanský protest než o squatting. Takové úvahy, které lze vést v klidu a později s lepší znalostí celé věci, však nemohou určovat jednání policistů na místě (k tomu viz zásadu policejní iniciativy podle § 10 zákona o policii a rozsudek 6 As 255/2014, bod 35).

[21] Policie jedná operativně a pro její postup je určující, jak se situace jeví v daném místě a čase. Jistě to neznamená, že policie jako vykonavatelka státního monopolu na násilí může postupovat svévolně vůči komukoli, kdo se jí zrovna znelíbí, a poté svůj postup obhajovat dodatečně hledaným právním zdůvodněním. V tomto případě ale nešlo o zneužití policejní moci: stěžovatelé si byli protiprávnosti svého jednání vědomi a to, že k budově nemají žádné užívací právo, jim bylo známo. Není pravda, že policie potřebovala zjistit jen totožnost osob v budově, což mohla podle stěžovatelů udělat na místě: potřebovala jim také zabránit v páchání přestupku (neoprávněného užívání cizího majetku), z něž je podezírala. Jestliže policie pro účely svého zásahu

předběžně kvalifikovala pobyt stěžovatelů v budově jako přešupek neoprávněného užívání cizího majetku, nepokládá to soud za zjevně nesprávné, ba naopak se to jeví jako docela rozumná předběžná kvalifikace. To, zda (by) ve správním řízení nakonec obstála, není rozhodné (přestupkové řízení na prvním stupni bylo nakonec zastaveno pro uplynutí promlčecí doby).

[22] Stěžovatelé ani zneužití policejní moci netvrdí. Vymezují se v méně vyhraněné rovině vůči tomu, že policie postupovala mimo pravomoc a působnost a že se vzniklý spor měl řešit prostředky civilního práva. Soud připouští, že použít k řešení tohoto sporu např. žalobu na vyklizení nebo žalobu z rušené držby by bylo možné – ostatně je na vlastníkoví, jakou cestu k ochraně svého práva zvolí. Zde se však spor nevede o to, zda právní řád obsahuje i další prostředky, jak zabránit neoprávněnému užívání věci nebo neoprávněnému vniknutí do budovy, než ty veřejnoprávní. Žaloba, kterou stěžovatelé v této věci podali, naopak usilovala o to, aby byl zásah policie označen za nezákonný a aby prostředky civilního práva byly označeny za jediné možné. NSS, stejně jako městský soud před ním, ale našel dostatečný právní základ i pro veřejnoprávní zásah ozbrojeného sboru.

[23] Stěžovatelé poukazovali na to, že o případném předběžném opatření, jehož by se vlastník budovy domáhal u civilního soudu, nebo o žalobě z rušené držby by soud rozhodoval ve velmi krátkých lhůtách sedm nebo patnáct dní. Pokládají proto i tyto prostředky civilního práva za rychlé a operativní, a o to nižší je podle nich potřeba policejního zásahu. Současně však stěžovatelé v řízení uváděli, že chtěli v budově (do níž vstoupili v pátek odpoledne) jen dokončit víkendový program. Tím je vlastně dané, že jakýkoli prostředek civilního práva by nebyl účinný a ono překročení hranice protiprávního jednání, které stěžovatelé sami připouštějí, by ve skutečnosti zůstalo bez jakékoli účinné reakce státní moci.

[24] Otázku pravomoci policie stěžovatelé dále rozvinuli v replice. Stát podle nich nemůže zasahovat všude tam, kde by to (např. kvůli zajištění veřejného pořádku) podle něj bylo vhodné (a to ani kdyby zásah z jeho pohledu byl urgentní) – ale jen tam, kde pro to má konkrétní zákonné zmocnění. Tento postoj stěžovatelů vychází z toho, že oni tu nespátují ani potenciálně přestupkové jednání [podle § 50 odst. 2 písm. a) zákona o přestupcích či § 8 odst. 1 písm. b) zákona o některých přestupcích]. Proto vylučují možnost, aby je policie zajistila podle § 26 odst. 1 písm. f) zákona o policii, a předešla tak pokračování v možném přestupku. V tom se s nimi ovšem soud neshodne a trvá na tom, že konkrétní zákonné zmocnění pro policii je v zákoně obsaženo (viz poslední uvedené ustanovení). Jistě lze vést výkladovou polemiku nad rozsahem pojmů *jednání, které má znaky přestupku*, *důvodná obava*, nebo dokonce *protiprávní jednání*. Potíž je však v tom, co stěžovatelé žádají od státu, který je ze své povahy konzervativní a opatrný; v pochybnostech tak bude hájit *status quo* a žádat, aby nebyl narušován pokojný (byť podle stěžovatelů nežádoucí) stav. Podle soudu stěžovatelé očekávají, že již od počátku interakce mezi aktivisty (kteří prosazují alternativní a menšinový náhled na správný výkon vlastnického práva) a ozbrojeným sborem, který je údem státu, se stát postaví právě na tu menšinovou, aktivistickou, stranu; nahlédne, že aktivisté nechťejí jiného omezovat ve výkonu vlastnického práva, ale naopak usilují o to, aby vlastnictví státu bylo užíváno ve prospěch celku; a ponechá aktivisty, aby v budově setrvali tak dlouho, jak to sami budou považovat za vhodné nebo než se vlastník domůže soudní ochrany. Tento postoj stěžovatelů je ale nerealistický. Soud nemůže výkonné moci vytýkat, že vůči těm, kdo „překračují hranice“, užívá své obvyklé prostředky, které jí zákon svěřuje – nejde-li o exces, což není tento případ.

[25] Stěžovatelé podpořili svou argumentaci i dřívějšími rozhodnutími NSS či Ústavního soudu, která zúžila meze zákonných zmocnění státu.

pokračování

- Ústavní soud vyšel z toho, že nezletilé děti mohou být podle čl. 32 odst. 4 Listiny odloučeny od rodičů proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona, a zrušil zákonná ustanovení, která umožňovala správnímu orgánu bez soudního rozhodnutí v naléhavých případech odebrat dítě rodičům a umístit je do ústavní péče (viz nálezy ze dne 28. 3. 1995, Pl. ÚS 20/94, č. 72/1995 Sb.).
- Ústavní soud vyložil čl. 11 odst. 5 Listiny a vyslovil, že lhůta pro stanovení daně je pouze tříletá (3+0), nikoli *de facto* čtyřletá (viz nálezy ze dne 2. 12. 2008, I. ÚS 1611/07).
- Ústavní soud vyložil čl. 12 odst. 1 a 2 Listiny a zrušil ustanovení trestního řádu, které svěřovalo pravomoc povolit prohlídku jiných prostor a pozemků státnímu zástupci (či policejnímu orgánu s jeho předchozím souhlasem). Příkaz k prohlídce může totiž vydat jen soud (viz nálezy ze dne 8. 6. 2010, Pl. ÚS 3/09, č. 219/2010 Sb.).
- NSS shledal rozpor s čl. 1 odst. 1 Ústavy v tom, že celní zákon v určitém období nestanovil žádnou prekluzivní lhůtu pro vyměření cla, a nalezl tuto lhůtu v jiném zákoně (viz rozsudek ze dne 19. 2. 2009, čj. 1 Afs 15/2009-105, č. 1837/2009 Sb. NSS).

NSS uznává, že soudy zde postupovaly vůči výkoné moci kriticky a že státu se tím ztížila ochrana jeho legitimních zájmů. Jinak však tato rozhodnutí – což sami stěžovatelé uznávají – nic nespojuje. Neprojevuje se tu postupně utvářený trend, na který by nevyhnutelně mělo navázat rozhodnutí v nynější věci.

[26] V rozhodnutích Ústavního soudu o odebrání nezletilých dětí a o vstupu na jiné prostory a pozemky byla zákonná pravidla konfrontována s konkrétními ústavně zaručenými právy a v této konfrontaci neobstála. Zbývá dvě rozhodnutí Ústavního soudu a NSS o pravidlu 3+0 a o prekluzivní lhůtě pro vyměření cla dala přednost právní jistotě dlužníků před snahou státu získat od nich dluh v delší či přímo neomezené lhůtě. V této věci ale stěžovatelům nespěchá žádné konkrétní ústavně zaručené právo, jehož by se mohli dovolat, oproti zákonné pravomoci policie zajistit osobu, která je důvodně podezřelá z páčání přestupku a nehodlá od svého jednání upustit. Stejně tak Ústava a Listina nechrání očekávání osoby, která vnikne do neužívané budovy, že ji od policejního zákroku uchrání její motivace (občansky protestovat proti plýtvání veřejným majetkem, nikoli budovu užívat nebo ji dokonce poškodit).

[27] Konečně stěžovatelé poukázali na rozhodování Ústavního soudu ve věci squatu Cibulka (II. ÚS 3080/16, II. ÚS 3173/16, III. ÚS 2410/18). Ústavní soud zde podle nich poukázal na to, že squatting není nutně společensky závadný, a varoval před jednostrannými odsudky a morální panikou tváří v tvář tomuto jevu. NSS upozorňuje na to, že případ Cibulky byl skutkově podstatně jiný: osoby, které byly vystaveny policejnímu zákroku, v prostorách usedlosti Cibulka legálně pobývaly, poté se však dostaly do sporu s jejím vlastníkem ohledně rozsahu užívání. Ústavní soud zde také především zdůrazňoval subsidiaritu trestní represe (jeden z uživatelů usedlosti byl odsouzen za přečin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru). V nynější věci naopak nebyly vůči stěžovatelům užity žádné prostředky trestního práva – a to, že policie jednala okamžitě (z pohledu stěžovatelů tedy příliš horlivě), jí nelze klást k tíži (tak už v bodech [22] a [24] shora).

Právo na právní pomoc

[28] I v poslední námitce, která se týká práva stěžovatelky k) na právní pomoc, souhlasí NSS s městským soudem. Podle § 24 odst. 4 zákona o policii má osoba omezená na svobodě právo *zajistit si na vlastní náklady právní pomoc a mluvit se svým zástupcem bez přítomnosti třetí osoby. Za tímto účelem poskytne policista neprodleně nezbytnou součinnost, požádá-li o ni tato osoba.* Při dokazování před městským

soudem nebylo zjištěno, že by se právní pomoci domáhala stěžovatelka k) coby osoba omezená na svobodě. Kasační stížnost sice zdůrazňuje, že právě zákon o policii dává osobám právo na právní pomoc již od okamžiku, kdy byly omezeny na svobodě (oproti obecnějšímu čl. 37 odst. 2 Listiny, podle nějž má každý právo na právní pomoc *v řízení* před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to *od počátku řízení* – které v této věci v okamžiku zásahu neprobíhalo). Současně však přehlíží, že totéž ustanovení zákona o policii vyžaduje, aby o součinnost nutnou za účelem obstarání právní pomoci požádala samotná osoba omezená na svobodě, což se zde nestalo.

[29] Pro úplnost: poznámku policisty, že advokáta není možné vpustit na místo zásahu z bezpečnostních důvodů, nelze brát doslovně. Nešlo o to, že by advokátovi na místě hrozilo bezprostřední nebezpečí v podobě újmy na zdraví, jemuž jej policie nechtěla vystavit – a že přitom klidně vystavovala tomuto nebezpečí stěžovatelku k). NSS chápe tuto poznámku podobně jako městský soud – totiž tak, že zákrok stále probíhal, zajištění všech osob v budově ještě tou dobou nebylo skončeno a přítomnost dalších osob by mohla být ukončení zákroku na obtíž. Právo zajištěné osoby na právní pomoc neznamena právo hovořit s advokátem už v okamžiku, kdy faktický zákrok teprve probíhá.

IV. Závěr

[30] Stěžovatelé se svými námitkami neuspěli, NSS proto kasační stížnost zamítl.

[31] Stěžovatelé neměli v tomto soudním řízení ve věci úspěch, a nemají tedy právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovanému pak nevznikly náklady, které by se vymykaly z jeho běžné činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. června 2021

Zdeněk Kühn
předseda senátu